

Yttrande

Datum
2024-03-28

Diarienummer
4.1.17-22069/2023

Regeringskansliet
Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.registrator@regeringskansliet.se

Remissvar över promemorian Ytterligare steg för att förbättra genomförandet av MKB-direktivet

(Ert diarienummer KN2023/04664)

Sammanfattning

Vi instämmer i förslagen i sin helhet, förutom på följande punkter där vi har ändringsförslag och synpunkter.

- Ändringsförslag på lydelse av 19 § 11 (avsnitt 2.7).
- Ändringsförslag för undantaget för ikraftträdandet av ändringarna i förordningen (1998:1388) om vattenverksamhet (avsnitt 2.7).
- Vi bedömer att ändringarna i sin helhet kommer innebära ökat behov av vägledning till länsstyrelsen kring bedömningar av grundvattenuttag för jordbruksverksamheter (avsnitt 6.1).
- Ändringsförslag i fråga om vattentäkt för en jordbruksfastighets husbehovsförbrukning eller värmeförsörjning (avsnitt 6.1.5).
- Vi bedömer att behovet av vägledning kring bedömning av betydande miljöpåverkan av jordbruksverksamheter kommer att öka (avsnitt 6.2.3 och avsnitt 6.2.12).
- Förslag om undantag för mindre åtgärder (avsnitt 6.2.12).

Inledande kommentar

Vi har i vår genomgång av promemorian fokuserat på de verksamheter och åtgärder som vi bedömer får störst påverkan på jordbruk och dessa är:

- Ändringar i förordningen (1998:1388) om vattenverksamhet (2.7)
- Viss vattenförsörjning till jordbruk (6.1)
- Beslut ska fattas om betydande miljöpåverkan (6.2.3)
- Uppodling av annan mark än jordbruksmark för produktion av foder, livsmedel eller annan liknande jordbruksproduktion (6.2.12)

Ändringar i förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter (avsnitt 2.7)

Undantaget från anmälningsplikt

I förslaget (punkt 2.7) till ändring av 19 § 11 förordningen om vattenverksamheter används begreppet vattenförsörjning.

Vi uppfattar att detta begrepp härstammar från den svenska översättningen av MKB-direktivet. I bilaga 2 till direktivet listas projekt som avses i artikel 4.2. Punkten 1 c) som i den engelska versionen lyder; *Water management projects for agriculture, including, irrigation and land drainage* har översatts till; Vattenförsörjningsprojekt inom jordbruket, inklusive bevattnings- och markavvattningsprojekt. Det engelska begreppet *water management projects* är bredare och inkluderar fler verksamheter än den svenska översättningen vattenförsörjningsprojekt. Att använda denna översättning rakt av i den föreslagna lydelsen i promemorian blir därför inte helt korrekt eftersom markavvattning inte är en typ av vattenförsörjningsprojekt. Bortledning av ytvatten kan vara ett vattenförsörjningsprojekt, men ytvatten kan också ledas bort av andra anledningar än vattenförsörjning.

För att göra detta tydligare, och för att få en mer rak formulering som anger vilka verksamheter som omfattas, så föreslår vi en omformulering av punkten enligt följande.

19 § förordningen om vattenverksamheter

I stället för tillståndsplikt enligt 11 kap. 9 § miljöbalken gäller att en vattenverksamhet inte får påbörjas innan den har anmälts hos tillsynsmyndigheten, om verksamheten innebär

Promemorians förslag	Jordbruksverkets förslag
11. vattenförsörjning för jordbruk som inte avser a) markavvattning, b) bevattning med grundvatten, eller c) bortledning av ytvatten,	11. bortledning av grundvatten för en jordbruksfastighets husbehovsförbrukning eller värmeförsörjning,

Genom att använda begreppet jordbruksfastighets husbehovsförbrukning anknyter Jordbruksverkets förslag till terminologin som används i 11 kap. 11 § 1

miljöbalken. Detta begrepp innefattar enligt förarbetena till den bestämmelsen inte jordbruksbevattning.

Övergångsbestämmelse

En övergångsbestämmelse för förordningen om ändring föreslås gälla för djurhållare som anmäler sitt vattenuttag före den 1 januari 2026. Motsvarande övergångsbestämmelse saknas för djurhållare som istället väljer att direkt ansöka om tillstånd. Vårt förslag är att undantaget även ska gälla de som frivilligt söker tillstånd, se tabellen.

Promemorians förslag	Jordbruksverkets förslag
2. För vattenverksamheter som avser vattenförsörjning för jordbruk som har påbörjats före ikraftträdandet och som blir anmälningspliktiga först genom denna förordning gäller följande. Verksamheten får fortsätta att bedrivas till och med den 1 januari 2026. Därefter får verksamheten bedrivas endast om verksamheten är anmäld och den myndighet som handlägger anmälningsärendet inte beslutar något annat.	2. För vattenverksamheter som avser vattenförsörjning för jordbruk som har påbörjats före ikraftträdandet och som blir anmälningspliktiga först genom denna förordning gäller följande. Verksamheten får fortsätta att bedrivas till och med den 1 januari 2026. Därefter får verksamheten bedrivas endast om verksamheten är anmäld eller en ansökan om tillstånd har lämnats in och den myndighet som handlägger ärendet inte beslutar något annat.

Viss vattenförsörjning till jordbruk (avsnitt 6.1)

Vi håller med om att det är rimligt att begränsa husbehovsundantaget för större djurhållande verksamheter. Vi är positiva till att undantaget behålls för små och medelstora anläggningar. Vi menar att undantaget är ett uttryck för att jordbruket ska tillmätas en särskild betydelse i en konkurrenssituation, något som även kommer till uttryck i bestämmelsen i 3 kap. 4 § miljöbalken om brukningsvärd jordbruksmark.

Förslaget innebär att vattenuttag över en viss storlek ska anmälas. Miljöpåverkan från ett vattenuttag beror på fler faktorer än uttagsmängd, exempelvis lokal vattentillgång och konkurrens om vattnet. Det är svårt att sätta en fast gräns på uttagsvolym eftersom miljöpåverkan beror både på ur vilken vattentillgång uttaget görs och storleken på uttaget. Jordbruksverket föreslår därför att anmälningsplikten istället knyts till antal djurenheter som hålls på en anläggning eftersom det finns en koppling mellan antalet djur och hur mycket vatten som behövs.

Vi föreslår därför att gränsdragningen utgår från en etablerad tröskelnivå såsom anmälnings- och tillståndspliktig djurhållning enligt miljöprövningsförordningen (2013:251). Genom att lägga gränsen vid tillståndsplikt för djurhållning enligt miljöprövningsförordningen menar vi att regleringen träffar större verksamheter där det kan vara rimligt att pröva om vattenuttaget innebär betydande miljöpåverkan eller ej.

Förslaget från Regeringskansliet innebär att vissa vattenuttag till djurhållning blir anmälningspliktiga utan att djurhållningen är anmälnings- eller tillståndspliktig och viss djurhållning är anmälnings- eller tillståndspliktig utan att vattenuttaget är anmälningspliktigt. Vårt förslag ger en större tydlighet och förutsägbarhet för både djurhållare och tillsynsmyndighet. Vilka djurhållare som omfattas av vårt förslag går att ta reda på utifrån tillgängliga register och det blir möjligt att samordna prövningen för miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet.

Det framgår inte tydligt i promemorian vad som motiverar en skillnad i reglerna för Öland och Gotland jämfört med övriga landet. Vi föreslår inte någon motsvarande geografisk skillnad i vårt förslag. Tillgången till grundvatten kan variera mycket med relativt korta avstånd och då är förslagets geografiska indelning svår att motivera. Vi bedömer att länsstyrelsens kännedom om lokala och regionala vattenförhållanden kommer att leda till att vattenuttag i områden med risk för vattenbrist tillståndsprövas i högre utsträckning.

Jämförelse mellan vårt och promemorianens förslag:

11 kap. 11 § miljöbalken

Tillstånd enligt detta kapitel behövs inte för

Promemorianens förslag	Jordbruksverkets förslag
2. vattentäkt för en jordbruksfastighets husbehovsförbrukning eller värmeförsörjning om bortledandet uppgår till högst a) tio kubikmeter yt- eller grundvatten per dygn på Gotland eller Öland, eller b) 25 kubikmeter yt- eller grundvatten per dygn på en annan plats än Gotland eller Öland,	2. vattentäkt för en jordbruksfastighets husbehovsförbrukning eller värmeförsörjning för verksamheter som inte är tillståndspliktiga enligt 2 kap. 1 och 2 §§ miljöprövningsförordningen (2013:251).

Beslut ska fattas om betydande miljöpåverkan (6.2.3)

Vi stödjer förslaget som vi anser förtydligar tillsynsmyndighetens ansvar jämfört med nuvarande formuleringar i 6 kap. 23 § och 26 § miljöbalken och 26 a § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. De nuvarande formuleringarna är otydliga i hur tillsynsmyndigheten ska agera kring bedömningen av betydande miljöpåverkan.

Vår uppfattning är att otydligheten i nuvarande regelverk har medfört att många tillsynsmyndigheter (kommunala nämnder) inte har fattat separata beslut om betydande miljöpåverkan för exempelvis anmälningspliktiga djurhållande verksamheter, eftersom det varit oklart om de haft rätt att fatta sådana beslut. Föreslagen ändring kommer troligtvis att öka tillsynsmyndigheternas behov av tillsynsvägledning kring bedömning av betydande miljöpåverkan. I det arbetet bidrar Jordbruksverket gärna med kunskap om jordbrukets vattenhantering.

Uppodling av annan mark än jordbruksmark för produktion av foder, livsmedel eller annan liknande jordbruksproduktion (avsnitt 6.2.12)

Det administrativa merarbetet som krävs för en bedömning och beslut om betydande miljöpåverkan för uppodling av upp till 5 000 kvadratmeter (0,5 hektar) överstiger med stor sannolikhet den eventuella miljövinster som uppnås. Samma gränsvärde eller kriterium har föreslagits för omstrukturering av mark på landsbygden och vi anser att det bör vara likvärdigt i detta fall. Vår uppfattning är att uppodling av annan mark än jordbruksmark för foderproduktion inte utgör en miljörisk generellt sett. Det är snarare förlusten av jordbruksmark som innebär en miljörisk. Sedan 2005 har arealen jordbruksmark (åker + betesmark) minskat i 20 av 21 län. Minskningen i länen under perioden har varit mellan 4 000 hektar och 25 000 hektar jordbruksmark.

Anmälningsplikten för uppodling av annan mark än jordbruksmark är inte ny i sig men det är i nuläget kommunen som är ansvarig myndighet för hantering av anmälan. Den bild vi har är att antalet ärenden är ganska få per år och inget talar för att det kommer att öka drastiskt.

Vi uppfattar att konsekvenserna av ändringen för jordbruksföretagen är underskattade i promemorian då det anges att förslaget inte påverkar företagen i någon större utsträckning och att skillnaden i princip bara är att länsstyrelsen tar över hanteringen istället för den kommunala nämnden. Ändringen kommer enligt vår uppfattning medföra ett betydligt större fokus på redovisning av underlag än vad som ställts krav på förut.

Vi föreslår följande justering.

1 a § förordningen (1998:904) om anmälan för samråd

En anmälan enligt 12 kap. 12 § miljöbalken till tillsynsmyndigheten ska alltid göras om verksamheten eller åtgärden innebär

Promemorians förslag	Jordbruksverkets förslag
5. uppodling av annan mark än jordbruksmark för produktion av foder, livsmedel eller annan liknande jordbruksproduktion.	5. uppodling av annan mark än jordbruksmark på ett område större än 5 000 kvadratmeter för produktion av foder, livsmedel eller annan liknande jordbruksproduktion.

Avslutande noteringar

Vi noterar att Livsmedelsverket inte har fått remissen trots att de är ansvariga för beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten.

Vi uppfattar att det är en felskrivning i föreslagen lydelse för 3 § 3 i förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket (avsnitt 2.4) och att rätt hänvisning där ska vara förordningen (1998:**904**) om anmälan för samråd.

I detta ärende har generaldirektören Christina Nordin beslutat. Johannes Eskilsson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också chefsjuristen Ida Lindblad Hammar, Rikhard Dahl, Mona Strandmark, Ingrid Bornfeldt Persson och Stina Fritjofsson deltagit.

Christina Nordin

Johannes Eskilsson

Yttrandet har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Kopia till

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet